

УДК 338.48-6:2

Іван Волошин

докт. геогр. наук, професор, завідувач кафедри туризму

Богдан Козак, Анастасія Пономаренко

студенти кафедри туризму

Львівський державний університет фізичної культури

м. Львів

ПЕЧЕРНІ САКРАЛЬНІ КОМПЛЕКСИ УКРАЇНИ

Актуальність. Печерні сакральні об'єкти є дуже цінними пам'ятками. З давніх часів вони приваблювали людей своєю таємничістю. У них селилися, переховувалися від ворога, створювали культові споруди, проводили ритуальні обряди, хоронили покійників. Усебічне вивчення печер, а також пов'язана з ними діяльність залишається актуальною проблемою сучасних наукових досліджень.

Огляд літературних джерел. В науковій літературі наявні певні дослідження щодо печерних сакральних об'єктів України. Зокрема, досліджено печери та печерні монастирі другої половини XVII–XVIII ст. (Кравченко О. М., 2012) [2]. Також наявні наукові дослідження щодо підземних сакральних пам'яток України, зокрема спелеорекреаційних ресурсів Києва (Коцюба І. А. 2015) [5]. Створено картографічні матеріали розміщення печерних комплексів Львівщини, окрім того, описано інтер'єр та інші особливості печерних комплексів (Корчинський О., 2011) [4]. Картографічних творів розміщення печерних сакральних об'єктів України, однак, не було знайдено, що стимулювало до дослідження цієї проблеми.

Виклад основних результатів. Ми опрацювали декілька печерних об'єктів і склали відповідну картосхему (рис. 1). Далі подано опис найцікавіших печерних сакральних пам'яток.

Успенська Києво-Печерська лавра. Від часу свого заснування як печерного монастиря 1051 року Києво-Печерська обитель була центром православ'я у Київській Русі. Разом із Софійським собором внесена до переліку Світової спадщини ЮНЕСКО, а у XII ст. отримала статус «лаври» – головного великого монастиря. Києво-Печерська лавра відіграла важливу роль у розвитку давньоруської культури, була центром

літописання. Тут перекладали на церковнослов'янську мову і перепи- сували твори іноземних авторів. У лаврі працювали відомі літописці Нестор (автор «Повісті минулих літ»), Нікон, Сильвестр [1].

Рис. 1. Картограма геопросторового поширення сакральних печерних комплексів України
Ухонні позначення.

1	Успенська Києво-Печерська лавра	7	Великобудиванський печерний скит
2	Базиліні печери (Апостоліві печера)	8	Кам'яна могила
3	Свято-Менеська Святогірська лавра	9	Крехівський монастир святого Миколая
4	Апостоліві Печери	10	Бакотський Михайлівський печерний монастир
5	Апліві Печери		маршруту руху
6	Страдчанська печера		<u>143 км</u>

Свято-Успенська Святогірська лавра. Свято-Успенська Святогірська лавра – православний монастир у Святогірську (Донецька область). Монастир розташований на високому крейдяному правому березі Сіверського Дінця (так звані Святі гори). Окрім наземних будівель має крейдяні печери. У лаврі зберігаються мощі преподобного Іоана, затворника Святогірського [6].

Страдчанська печера. Найважливіше в Україні місце для місцевих греко-католиків. За легендою печерний комплекс виник у XI столітті. Його заснували монахи, що прийшли з Києва. Це місце згадане в Іпатіївському літописі й іменується Печерою Домажинова за назвою села Домажир, поруч з яким є храмовий комплекс. Вхідна печера монастиря становить 40 м завдовжки, а ходи тягнуться на 270 м. Келії залягали на глибині 20 м під землею [3].

Висновки. Як виявили дослідження, Україна багата на надзвичайно цікаві сакральні печерні комплекси. Картосхему геопросторового поширення можна успішно використовувати для складання нових та доповнення наявних туристичних маршрутів.

Список використаних джерел:

1. Гірництво й підземні споруди в Україні та Польщі (нариси з історії). / Гайко Г., Білецький В., Мікось Т., Хмура Я. // – Донецьк : УКЦентр, Донецьке відділення НТШ, Редакція гірничої енциклопедії, 2009. – 296 с.
2. Кравченко О. М. Печери та печерні монастирі другої половини XVI–IXVIII ст. О. М. Кравченко // Сумський історико-архівний журнал. 2012. – С. 168–172.
3. Коваль Л. Знайди прилисток своїй душі / Л. Коваль // Тиждень і люди. – Львів. – 2006.
4. Корчинський О. Про печери та печерні комплекси в місті Миколаєві на Львівщині та в його околицях / О. Корчинський. Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – 2011. – № 15. – С. 232–235.
5. Коцюба А. І. Сакральні спелесторекреаційні ресурси міста Києва / А. І. Коцюба // Часопис картографії. – 2015. – Вип. 12. – С. 219–226.
6. Лаврів П. Моя земля – земля моїх батьків. / П. Лаврів. – Донецьк : Український культурологічний центр, 1994.
7. Михайло Б. Д. Каменная Могила – подземный «Эрмитаж» Приазовья / Б. Д. Михайло. – Запорожье : Дикое Поле, 1998.